

Členění slovní zásoby		Vrstva	Příklad
Spisovná slovní zásoba	z hlediska stylistických příznaků	hovorová slova	<i>mobil</i>
		knižní slova	<i>záhy</i>
		termíny	<i>infinitiv</i>
		publicismy	<i>tunelovat</i>
		poetismy	<i>truchlivý</i>
	z hlediska časového	archaismy	<i>anžto</i>
		historismy	<i>čeledín</i>
		neologismy	<i>bionafta</i>
	Nespisovná slovní zásoba	z hlediska zeměpisného	nářeční slova
obecněčeská slova			<i>marod</i>
z hlediska sociálního		slangismy	<i>svaťák</i>
		argotismy	<i>loch</i>
		profesionalismy	<i>jipka</i>

Příznakové vrstvy spisovné a nespisovné slovní zásoby

Najděte synonyma z neutrální vrstvy slovní zásoby.

**Najděte nevhodně použitá slova cizího původu. Nahrad'te je
správnými výrazy:**

Maminka se dohodla s tatínkem, že na jaře začnou adaptovat koupelnu.

Zaregistroval jsem se v pracovní agendě.

Lékař doporučil pacientovi mírnou redukci váhy před operací kyčelního kloubu.

Teta se rozzlobila a v efektu rozbila malovaný porcelánový talíř.

Stavební spořitelna nám nabídla výhodnou hypotézu na stavbu rodinného domku.

Oba stavební podniky spolu uzavřely výhodný kontrast.

O hladovějící děti v Africe se starají světové humanistické organizace.

Základní znaky termínů

- 1) pojmovost významu a významová přesnost
- 2) definovanost a jednoznačnost
- 3) stylová a pragmatická bezpříznakovost
- 4) systémovost a nosnost
- 5) ustálenost a závaznost při užívání

nový encyklopedický
slovník češtiny

Hledat

TERMÍN (odborný název)

Autor: [Olga Martincová](#), [Ivana Bozděchová](#)

Další pojmy:

[lexikologie](#)

▲ Základní

V teorii ↗ **terminologie** pojmenování pojmu v systému pojmů některého vědního n. technického oboru. Vedle tohoto v terminologické teorii a praxi nejčastěji užívaného vymezení se uplatňují vymezení, v nichž se přistupuje k **t.** z hlediska jejich komunikační, resp. stylové funkce. Podobně se přistupuje k vymezení **t.** (tj. jako pojmenovacích prostředků odborného vyjadřování) v současné lexikologii. Protože většina odborných textů se realizuje ve spis. jaz., za základní vlastnost **t.** se pokládá spisovnost. Teorie terminologie kromě spis. stanovuje i specifické vlastnosti **t.** K vlastnostem **t.** (a zároveň k požadavkům na ně kladeným) patří: (1) **ustálenost** (vlastnost zabezpečující bezporuchovost odborné komunikace), (2) **systémovost** (míra, do jaké daný **t.** zapadá do systému terminologie daného oboru a do jaké odráží systémové sepětí termínů daného oboru), (3) **přesnost** (**t.** má pojmový význam, který je definován) a jednoznačnost (**t.** má být jednoznačný, alespoň v rámci terminologie příslušného oboru, popř. oborů souvisejících), (4) **nosnost** (schopnost **t.** být východiskem při tvorbě dalších **t.**), (5) **ústrojnost** (struktura **t.** má být v souladu se zákonitostmi a pravidly jaz. systému). Tyto vlastnosti a požadavky bývají různě hierarchizovány, jsou i různě zpřesňovány a modifikovány. Vyžaduje se např., aby **t.** byl významově průzračný, motivovaný, aby se nevyskytovaly synonymní podoby aj. Na základě toho, ke které oblasti se **t.** vztahují, se obvykle rozlišují: (a) **t.** týkající se vědních oborů; (b) **t.** výrobních a technických oborů. Při vývojovém pohledu na jaz. se mezi **t.** řadí i výrazy užívané v oblasti řemesel, zemědělství apod.

T. se tvoří obdobně jako jiné lexikální jednotky: odvozováním (*rohovka, pískovec*), tvořením sousloví (*hydraulická plošina, povětrnostní podmínky*), skládáním (*polyhybrid, nitrosrdeční*) a sémantickým tvořením (*plena: mozková plena, kořen: kořen slova*). Ve srovnání s neodbornými víceslovnými názvy hrají terminologická sousloví důležitější roli a tvoří se častěji. Jak uvádí Masár (2000:35), zastoupení víceslovných termínů se v terminologiích obecně odhaduje až na 77 %. Víceslovné **t.** (terminologická sousloví) ve smyslu kombinací (jednoslovných) lexémů lze považovat za (termínové) kolokace, a aplikací tohoto pojmu při výkladu o terminologii je tedy označit jako kolokační **t.** (Bozděchová, 2009).

Vedle uvedených nominačních a slovtvorných postupů se u **t.** výrazně uplatňuje přejímání cizích (stále častěji internacionálních) **t.** (*rafting, ekvipolence*), příp. jejich ↗ **kalkování** (*vazomotorický – cévohybný*) a hojněji zastoupeny jsou také zkratky (*DNA, IT*). Vzhledem k současnému narůstajícímu významu i prestiži mezinárodní odborné komunikace se zejména v projevech teoreticky odborného (vědeckého) stylu upřednostňují **t.** internacionální (tradičně latinsko-řecké, nověji anglické).

K latinským termínům napište jejich česká synonyma.

nominativ – _____

genitiv – _____

dativ – _____

akuzativ – _____

vokativ – _____

lokál – _____

instrumentál – _____

substantivum – _____

singulár – _____

plurál – _____

adjektivum – _____

syntax – _____

gramatika – _____

antonymum – _____

Uved'te obory, z jejichž terminologie pocházejí následující termíny:

okluzní fronta

raketoplán

antibiotikum

databáze

mýtné

kyselina ribonukleová

bekhend

roaming

oktáva

akcie

krásnoočko zelené

1. Napište domácí synonyma k cizím slovům v následujících spojeních:

10

optimální volba	_____	nepřekonatelná bariéra	_____
hojivý efekt	_____	garantovaný růst	_____
negativní odpověď	_____	nebezpečný transfer	_____
hraniční zóna	_____	periferní záležitost	_____
cirkulace vody	_____	zajímavé interview	_____

. a) Cizí slovo terapie znamená léčba. Při pojmenování různých způsobů léčení se stává druhým členem složených slov. Napište, čím léčí:

radioterapie _____

hydroterapie _____

kanisterapie _____